

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРИМІНОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ
НАУКОВИЙ ПАРК «НАУКА ТА БЕЗПЕКА»**

**ЗЛОЧИННІСТЬ І ПРОТИДІЯ ЇЙ В УМОВАХ ВІЙНИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ, РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ**

м. Вінниця, 12 квітня 2023 року

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Вінниця 2023

УДК 343.85

Віра Іванівна ТИМОШЕНКО,

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
головний науковий співробітник відділу організації наукової
діяльності та захисту прав інтелектуальної власності
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2947-5627>*

ДОСВІД ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В ІЗРАЇЛІ

Тероризм є смертельною загрозою національній безпеці будь-якої країни. Війна, розв'язана Росією в Україні, ракетні акти російської армії, спрямовані проти мирного населення нашої країни, актуалізують проблему протидії тероризму і для нас. У зв'язку з цим може виявитись корисним відповідний досвід Ізраїлю, де боротьба з тероризмом є пріоритетною серед інших завдань держави. Ізраїль дуже жорстко відповідає на акти тероризму, знаходить способи адекватної відповіді щодо терористичних організацій, включаючи економічну блокаду територій, зайнятих терористами, та проведення спеціальних операцій для ліквідації лідерів таких організацій.

Від початку державотворення Ізраїль, який територіально перебуває в мусульманському регіоні, веде боротьбу з різними проявами терористичної діяльності. Постійним джерелом напруги для ізраїльтян є збройна боротьба сил ісламського опору у прикордонній з Ліваном зоні, а також терористичні акти палестинських угруповань на території самої країни. Тероризм тут представлений переважно чисельними організаціями, які проголошують себе представниками інтересів мусульманського та арабського населення Палестини. Терористи прагнуть поширювати панічні настрої серед населення Ізраїлю, для цього вдаються до стратегії невибіркових атак у людних місцях – громадському транспорті, вокзалах, торгових центрах, стадіонах тощо. При цьому атаки на державні установи та сили правопорядку не є пріоритетними для терористів. Залучення суспільства досягається за рахунок кількості жертв серед мирного населення.

В Ізраїлі з 1 листопада 2016 р. вступив в силу закон «Про боротьбу з тероризмом», ухвалений парламентом (Кнесетом) 16.06.2016 р. Згідно з цим законом, терористичною організацією є: об'єднання, що діє на постійній основі з метою здійснення терористичних актів; об'єднання людей, що діє на постійній основі для надання допомоги терористичній організації; організація, оголошена терористичною за межами Ізраїлю. Терористичною організацією є навіть фракція, філія, підрозділ або об'єднання, що перебуває у підпорядкуванні терористичної організації та має відмітну від неї назву. Терористичним актом визнається кримінальне правопорушення або загроза його вчинення з політичних, релігійних, націоналістичних чи ідеологічних мотивів з метою викликати страх чи паніку в суспільстві, чинити тиск на уряд або інші державні органи для здійснення тих або інших діянь. Закон вперше розглядає як терористичні акти також ворожі діяння не лише проти цивільного населення, а й проти військовослужбовців ізраїльської армії. Терористичні акти або їх загроза, за задумом терористів, мають спричинити або

створити ймовірність заподіяння тяжкої шкоди людям чи особистій свободі; завдати серйозної шкоди громадській безпеці чи здоров'ю; відчутної шкоди майну чи релігійним об'єктам; серйозних збитків інфраструктурі, системам або екстреним службам [1].

Одним із основних принципів боротьби з антиєврейськими злочинами та терором є жорстка відплата. Закон запровадив наступне покарання терористів, членів терористичних організацій, а також осіб, які надають їм підтримку та сприяння: керівника терористичної організації або особу, яка очолює один із напрямів її діяльності, може бути засуджено до 25 років ув'язнення. У випадку, якщо діяльність терористичної організації пов'язана зі скоєнням вбивства, покаранням вищезгаданим особам стане довічне ув'язнення. Максимальний (окрім довічного) термін ув'язнення за тероризм зараз становить 30 років і скоротити його можна лише через 15 років. Член терористичної організації або людина, яка бере участь у її діяльності, або сприяє просуванню її цілей, або той, хто прямо чи опосередковано здійснює пошук коштів для фінансування організації, за цим законом може бути засуджений на строк сім років позбавлення волі [2].

Основні принципи протидії терору в Ізраїлі наступні: використання в антитерористичній боротьбі спеціалізованих та добре підготовлених професіоналів; відсутність географічних обмежень (боротьба з тероризмом ведеться не лише в Ізраїлі, а також у будь-якій точці світу); обов'язковість відплати терористам (відсутній термін давності); раптові та несподівані тактичні ходи ізраїльських спецслужб; прагнення скоротити випадкові та непотрібні жертви, ліквідовані мають бути лише терористи; використання новітньої спецтехніки та технологій; використання мережі інформаторів серед палестинців; застосування психолого-інформаційних методів впливу; практично повна підтримка ізраїльським суспільством дій свого уряду, спецслужб та спецпідрозділів; стимулювання лояльності мирних арабських сіл; наявність розгалуженої системи охорони різних об'єктів. Ключову роль у запобіганні терористичним актам відіграє пильність ізраїльської громадськості. Кожен громадянин Ізраїлю негайно повідомляє в поліцію про будь-яку підозрілу особу або загрозу.

Для попередження численних загроз в Ізраїлі існує багатогранна антитерористична структура, що включає сили оборони, підрозділи спеціального призначення, поліцію, приватний сектор та ізраїльське суспільство. Основними завданнями антитерористичних підрозділів Ізраїлю є нейтралізація воєнізованих палестинських структур (передусім з числа радикальних угруповань ХАМАС, "Ісламський джихад" та палестинської міліції "Танзим"), фізична ліквідація їх лідерів, арешт осіб, причетних до вбивства ізраїльських громадян.

Ключові спецслужби: МОССАД (Центральний інститут розвідки і спеціальних завдань), який займається зарубіжною розвідкою; Агентство безпеки Ізраїлю (ШАБАК), основним завданням якого є забезпечення внутрішньої безпеки; Агаф Модін або Аман (військова розвідка ЦАХАЛа – Армії оборони Ізраїлю) [3]. Основою боротьби з тероризмом є розвідувальна система. Спецпідрозділи постійно здійснюють моніторинг керівників терористичних організацій та осіб, відповідальних за організацію терактів, у разі отримання відповідного наказу їх захоплюють або знищують. Однак найчастіше завданням таких підрозділів під час контртерористичних операцій є не знищення, а захоплення терористів з метою отримання інформації для запобігання терористичному акту або виявлення інших терористів.

Антитерористичні частини спецназу розділені на три групи: штурмові, які займаються знищенням терористів та звільненням заручників; частини, що забезпечують діяльність штурмових частин – оцінюють місцевість майбутньої операції, оточують, блокують підхід підкріплення до терористів та їх втечу; допоміжні – сприяють та наладжують взаємодію між вищевказаними частинами, займаються розмінуванням підходів до терористів, підриванням стін та дверей, радіоелектронним придушенням, перехопленням переговорів терористів.

Зокрема, МОССАД створив захисний бар'єр навколо єврейської держави головним чином діями, що відрізняються неупередженим розрахунком та бездоганною ефективністю. Ця служба працює за кордоном, а штаб-квартира знаходиться в Тель-Авіві. До її завдань входить безпосередньо розвідка, проведення операцій під прикриттям та контртерористична діяльність. Від моменту створення в 1949 році до сьогодні спецслужба є найбільш таємничою, професійною та засекреченою спецслужбою світу, вона не підпорядковується жодному з ізраїльських державних органів, а її діяльність не регулюється основними законами держави. Ця організація підзвітна виключно прем'єр-міністру Ізраїлю [4].

Важливу роль у боротьбі з тероризмом всередині Ізраїлю відіграє також Національна поліція Ізраїлю (INP). Функціями INP є боротьба зі злочинністю, регулювання руху на дорогах, управління та забезпечення громадської безпеки. До складу INP входить прикордонна охорона (BG), що спеціалізується на контртерористичних операціях і одночасно може проводити кримінальні розслідування. Прикордонна охорона побудована за системою «жандармерії», тобто співробітники мають повноваження поліцейських, але у разі застосування проти них сили діють як військова частина.

Антитерористичні підрозділи Ізраїлю докладають зусиль для мінімізації активності терористичних організацій, знищення терористичних угруповань на різних стадіях їх підготовки, стеження за терористичними лідерами та організаторами, постійний моніторинг об'єктів можливих ударів для своєчасного знищення їх у разі ухвалення відповідного рішення, нанесення всіх видів ударів по військовій інфраструктурі терористичних угруповань у їхньому тилу. Важливою функцією є підрив терористичної ідеології. Антитерористичні операції спрямовані на деморалізацію терористів та їх прихильників.

Таким чином, специфічними рисами ізраїльського досвіду боротьби з тероризмом є розширене тлумачення терміна «тероризм», невідворотність покарання незалежно від місця знаходження терориста та часу вчинення терористичного акту, наявність висококваліфікованих антитерористичних спеціальних служб, повна підтримка населенням антитерористичної діяльності. Такий досвід заслуговує на увагу відповідних органів та служб України.

Список бібліографічних посилань

1. Adalah's Expert Opinion: Israel's 2016 Counter-Terrorism Law and 1945 Emergency Regulations Regarding the Outlawing of Six Palestinian Human Rights and Civil Society Groups. 23 November 2021. URL.: https://www.adalah.org/uploads/uploads/Adalah_Expert_Opinion_Palestinian6_Nov2021.pdf
2. Elena Chachko. Israel's New Counterterrorism Law. *Wednesday*. 2016, July 13. URL: <https://www.lawfareblog.com/israels-new-counterterrorism-law>
3. Antonella Colonna Vilasi. The Israeli Intelligence Community. *Sociology Mind*. 2018. Vol. 8. No.2. doi: 10.4236/sm.2018.82009
4. Bergman R. The secret history of Mossad, Israel's feared and respected intelligence agency. *New Statesman*. London. 2018, August 15. URL.: <https://www.newstatesman.com/world/middle-east/2018/08/secret-history-mossad-israel-s-feared-and-respected-intelligence-agency>